

*Моїм любим українкам,
чий досвід зробив їх
ще прекраснішими*

І. САША

Як на лютий, було доволі тепло. Чи то, може, через перову ковдру, в яку вона закуталася з головою. Саша ще раз затяглася цигаркою, примруживши праве око, і випустила хмарку диму в нічне повітря.

Кохатися зі своїм тезкою було приємно, але не спати потім із ним. Він так хропів, що Саша постійно дивувалася, чого не грюкає у стіну сусідка. Ось і тепер, навіть за зачиненими на балкон дверима, було чути, як Сашко голосно харчить.

Передсвітанкове місто заспокоювало, врівноважувало думки. Сонні порожні вулиці, підсвічені ліхтарями, ніби жили одного великого організму. Темні обриси будинків з де-не-де засвіченими вікнами. Саші подобалося курити на балконі й підглядати за цим містом.

Нарешті вона знайшла свій дім, де може бути своєю після довгих мандрів, переїздів і пояснень чого так. Нарешті вона заведе кота. Вона вирішила, що саме тут, уже час. Можливо, в березні.

Саша не шкодувала за жодним з маршрутів, якими пройшла, за жодною країною, у якій довелося побувати, бо тепер вони нічого не важили.

От лише з хропінням Сашка потрібно було щось робити. Він, немов почув її думки, голосно кркнув і закашлявся. Саша похитала головою і посміхнулася. Нічого з ним не поробиш, бо такий він уже є. Великий, дужий, мов ведмідь, такий самий розкуйовджений зі сну і буркотливий. Але добрий та вірний... Що ж, доведеться перетягти в кімнату старий холодильник з кухні, який гуде ще голосніше, ніж хропіння Сашка. Зате одноманітно.

Саша прочистила горло й загасила недопалок у рожевому блюдці, що слугувало за попільничку. Підтягла ковдру, вдихаючи на повні груди свіже нічне повітря. До світанку залишалося менше години, і Саша поглянула на схід, ще темний, немовби хотіла розгледіти перші промені сонця.

Постоявши ще мить, Саша зітхнула і почала скидати великі хутряні «крокси» Сашка, готова повертатися до спальні. Вона завжди курила на балконі у його «кроках».

Раптом, зачувши гучне, зростаюче гудіння, Саша зупинилася. Обурено перехилилася через парпет, щоб подивитись на авто безсоромного водія, який надумав гасати нічним містом без глушника. Проте дорога була порожньою. Жовті плями світла від ліхтарів не вихопили жодної автівки, тоскно блимаючи від нестабільної напруги.

Гул посилювався, перетворюючись на ревіння. Незнайоме. Тривожне. Таке, що змусило здригнутися, припасти до стіни, у заціпенінні передчуваючи щось страшне. Через секунду очі вловили його джерело — три тіні «птахів», темніші за ніч, що мчали з неймовірною швидкістю на схід. Саме туди, звідки Саша виглядала сонце... За мить ревіння обірвалося рвучким гримотінням, яскравим

спалахом осяйнувши небокрай. Тоді ще раз. І ще раз.

Від вибухів задзвеніло скло на простеньких вікнах балкона, а хвиля збурення сколихнула листя фікусу, що стояв на полиці біля дверей. Саша так і залишилася стояти в одному «кроксі», хапала пересохлими губами повітря, за кілька секунд забувши, як дихати. Чомусь дуже хотілося плакати, та вона не могла й кліпнути.

Скляним поглядом дивилася на небокрай, де густим мороком здіймалася хмара диму. Сонні будинки більше не спали, один за одним засвічуючи свої вікна. Тиша змінилася нажаханим гамором і луною від сигналізації, у повітрі вчувався запах гару.

Двері різко відчинилися, впускаючи у спальню протяг — випускаючи Сашка. Його волосся сколошалося після сну та невдалої спроби натягнути хіді на голий торс, бо у напівтемряві він не розгледів кофтину і вдягнув Сашину, схожу на його, але вузьку та куцу для нього.

Сашко сполохано дивився на дівчину лише мить, а тоді зробив крок, обхоплюючи у теплі «ведмежі» обійми.

Саша ще встигла побачити черговий спалах на небокраї, але вже нічого не чула, бо голосно рюм-сала в свою кофтину на Сашкових плечах.

II. ЗОЯ

Шия у Халасані нестерпно нила. Зоя не могла лежати спокійно, увесь час хвилюючись, що таки щось собі зламає. Кому взагалі подобається йога?! Скрутившись у позу плуга, вона сподівалася розслабитися, а не напружуватися ще більше.

Хтось дзвонив уже втретє. *«Це ж треба бути таким нестерпним — адже ж є месенджери!»*

Коли подзвонили вчетверте, Зоя вилаялася і по-вільно опустила затерплі ноги. Перевернувшись на живіт, вона накарачках доповзла до телефона.

— Так? — непривітно буркнула Зоя у слухавку.

Дзвонила Світлана, з якою вони лише вчора в обід пили каву й обговорили усе, що можна обговорити. Тому Зоя не планувала її ані чути, ані бачити як мінімум тиждень.

— Ти чула? Чула? — заверещала подруга, також не переймаючись вітаннями.

— Що саме? — Зоя опустила на підлогу під стіною, розтираючи стегна.

— Війна! — загорлала Світлана у слухавку. — Увімкни телевизор!

Зоя скривилася і від гучності подруги, і від неприємних відчуттів після кривляння, бо напередодні сходила на мезотерапію.

— Сьогодні вночі! Розбомбили усі військові об'єкти! — Світлана видала дивний звук, десь між писком та рохканням. — Війна, Зойко! Почалася війна!

По цих словах вона зайшлася гучним риданням. Зоя нетерпляче відставила слухавку і вже навіть подумувала, що б сказати підбадьорливого, аби подруга припинила цю какофонію, та Світлана обірвала сама себе:

— Моя черга на касі! Я передзвоню! — і відключилася.

Зоя на мить втупилися у згаслий смартфон, а тоді знизала плечима та пішла вправлятися у Гарудасані.

Вона вирішила до вечора не відповідати на жодні дзвінки. Хай там як, а за день-два усе вирішиться. Плутон у критичній позиції буде аж у червні, тому немає чого хвилюватися.

Зоя насолоджувалася Корженьовським і раннім Тірсеном, малювала, відволікаючись лише для того, щоб переглянути відеозаписи про флюїд-арт. Новин вона уникала, а коли стало зовсім нудно, вирішила розвіятися у кав'ярні поруч з її будинком. Ніжний манговий десерт і кокосове лате — те, що треба наприкінці цього дивного дня.

Вдягнувши нову кашемірову сукню кольору кави з молоком, трішки збризнувши шию Montale, близько восьмої Зоя вибралася у світ. Уважно дивлячись під ноги, аби не вступити бежевими замшевими чоботами у калюжу талого снігу, Зоя не звернула уваги, що вулиці неосвітлені та безлюдні.

Лише коли двері улюбленої кав'ярні виявилися зачиненими, вона почала повільно усвідомлювати, що щось, зрештою, не так.

Роззираючись, вона чіплялася очима за темні обриси рідного кварталу. Тиха, порожня від автівок дорога. Темні тротуари зі світлими кучугурами снігу на узбіччі, що скидались на привидів. Почорнілі фасади будинків з рідким миготливим сяйвом неонових вивісок, які у поспіху забули відключити. Зоя ковтнула слину, відчуваючи, як прискорено забилося серце. Востаннє кинувши погляд на темні двері кав'ярні, вона швидко пішла назад.

Ранок розбудив гучною сиреною і незвіданою раніше тривогою. Зоя скрутилася калачиком під ковдрою, дратуючись, що це волення так довго не припиняється і заважає спати.

Вона увімкнула телефон, відкриваючи нове повідомлення, що прийшло вночі: «Ми виїхали з Бучі. Везу родину до батьків. Шукай машину та їдь». І повідомлення від мобільного банкінгу про зарахування коштів.

Зоя сприйняла надходження грошей як належне, більше дратуючись, що Іван з родиною, а не з нею.

— Нікуди я не поїду! — пирхнула вона, сідаючи в ліжку. — Це не може тривати довго!

Зоя зробила кілька дихальних технік з Пранаями, а потім вирішила більше не тривожитись. Вона заварила собі чаю, накинула теплий халат і вийшла до лоджії, звідки відкривався прекрасний вид на Дніпро.

Вона насолоджувалася смачним напоєм і тихим ранком, що вкрив місто молочною фіранкою туману. На небокраї золотистою ниткою спускався до води сонячний промінь.

Несподівано Зою відволік шум: свист гальм і галас. Вона висунула голову з вікна, щоб поглянути на дорогу, яка проходила між берегом та її домом. Поліцейське авто, виїхавши просто на узбіччя, зупинилося на присипаному свіжим снігом квітнику. Поруч із ним на тротуарі лежали двоє — чоловік та жінка, а на них згори сиділи поліцейські, викручуючи їм руки. Одні й другі голосно лементували. Зоя побачила край червоної скісної лінії на тротуарі, що ховалася під тілом одного із затриманих. За метр від нього лежав відкинутий балончик з фарбою.

Коли порушники припинили, поліцейські підняли їх на ноги та затягли на заднє сидіння автівок. Далі сіли самі й поїхали геть.

Зоя ще довго дивилася на місце затримання, на недомальовану мітку, забувши про чай і про те, що планувала не тривожитись. Відчувала, як холодним змієм у грудях клубочиться страх.

Уже не тішив небокрай, не допомагала йога. Щось повільно зростало всередині, заважаючи малювати й думати. Зоя ходила з кутка в куток. Крутила телефон у руці. Іван не відповідав. Світлана бігала по аптеках у пошуку знеболювального, протизапального та антисептика. Нащо це все одночасно їй знадобилося, Зоя не знала та й не хотіла питати.

Усі десь бігали та щось купляли. Ніби мурахи відчуючи наближення шквалу, поспішали сховатися у своєму мурашнику.

І тільки Зоя, мов неприкаяна, залишалася вразливою. Вона почала задумуватися, щоб і собі купити аспірин або гречку, або ще щось із провізії, яку всі скуповували. Та сама думка про стовбичення у черзі пригнічувала її.

Ближче до обіду Світлана таки передзвонила. Вона важко хукала у слухавку, тягнучи додому повну торбу харчів. Зоя скористалася цим, виливаючи на подругу свої переживання:

— Як так можна!? Це несправедливо! — бідалася вона. — Чого я маю страждати від того, що хтось щось не поділив?! У мене були плани!

— У всіх були... — зітхнула Світлана.

Зоя пхикнула. Її мало турбувало, що і в кого було. Вона переймалася власним життям. І шкодувала, що не полетіла в Домінікану тиждень тому.

— Можливо, якщо будемо живі та повернеться мир, сядемо за келихом «Шардоне» і гарненько розплануємо наше життя знову, еге ж? — підбадьорила подруга.

— Це все дуже цікаво, але змінних надто багато.

Зоя швиденько попрощалася і відключилася, розуміючи, що вони зі Светкою мислять різними категоріями.

Натомість вона ще раз переглянула повідомлення Івана та усвідомила врешті, що він правий. Треба їхати.

Куди — вона не знала. Світлана розказала, що всі їдуть у Польщу. Отже, треба їхати в Молдову.

Липкий страх, що цілісінський день муляв у грудях і підігрівав стопи, змінився напруженням. Потужним і гнітючим, ніби монолітна стіна, що раптом впала, а Зоя з усіх сил намагалася її втримати.

Вона почала писати усім своїм знайомим з авто. Іншої нагоди перевірити потенційних залицяльників годі отримати. Кавалери, які ще позавчора обіцяли зірку з неба, тепер відповідали на прохання довести до кордону щось на кшталт: «Яке там! Треба пальне економити!». Найбільше здивував Еду-

ард, з яким Зоя познайомилася нещодавно у рибному ресторані:

— Ні-ні, мила, я не можу! Ще, не дай Бог, загребують на фронт по дорозі!

Після того Зоя перестала дзвонити знайомим. Краще домовлятися з перевізниками, які заробляють на цьому гроші.

Сутеніло. Телефон був поставлений заряджати-ся вже вдруге. Але Зоя досі не знайшла водія, який би зміг її відвезти. Вона навіть склала речі: одна велика валіза, маленька валізка для ручної поклажі, якщо вдасться сісти на літак за кордоном, сумка з фарбами та олівцями для малювання і маленький наплічник з документами. Вона помилася і нафарбувалася, готова до варіанту їхати одразу. Та або не було місць, або не відомо коли наступний рейс, бо черги до кордону на кілька діб.

Напруження зростало з кожною хвилиною. Ніби катушка, що повільно натягувала трос, який міг розірватися будь-якої миті...

Зоя була незгодна. Вона пручалася обставинам, незвикла до складнощів життя. Врешті-решт вона плюнула й набрала номер таксі.

— Сорок тисяч гривень. Гроші вперед. Виїжджаємо завтра ввечері.

Таксист, що нерідко підвозив її у нічний клуб і ніколи скромними цінами не відрізнявся, говорив відсторонено й зверхньо. Зоя зрозуміла, що не перша дзвонить йому в пошуках машини. Але їй так допекло непорушне становище, заручницею якого вона опинилася, що відповідь вилетіла сама собою:

— Гарзд.

Проте коли вона поклала слухавку, раптом захвилювалася. Вона не знала, о котрій починається

комендантська година, але була певна, що ввечері не бачила жодної автівки. Сумнів прокрався у її свідомість, заважаючи закінчити транзакцію. Палець то торкався кнопки розблокування, то знову вимикав телефон.

Зоя вирішила почекати і подумати. Можливо, допоможе медитація. Вона запалила свічки, вместилася в Сукхасану, повільно вдихаючи через ніс. Напруження, ніби хвилі прибою, то накочувалося з усієї сили, то відкочувалося назад, наштотхнувшись на берег її концентрації. «Відповідь прийде, відповідь прийде...», — повторювала вона подумки.

Джинси муляли під колінами, але Зоя не звертала на це уваги. Заволала сирена, змушуючи здригнутися, але Зоя сильніше заплющила повіки і глибше вдихнула. Вона повільно втягувала повітря то однією, то другою ніздрею, видихаючи із низьким гудінням.

— Антон! — раптом скрикнула вона, підстрибуючи на місці та розплющуючи очі. У них палала надія.

Антон був приємним сорокарічним чоловіком, хоч і мешкав з матір'ю поверхом вище. Він працював час від часу, роблячи ремонти, але переважно його можна було застати вдома. А ще він був власником бордового «Ланоса» і давно запрошував Зою на каву.

Антон щиро здивувався і неабияк зрадів сусідці.

— Маєш хвилинку? — запитала Зоя з порогу.

— Для тебе аж дві! Заходь! — вигукнув Антон привітно. Його радісна посмішка підкуповувала, і Зоя посміхнулася у відповідь.

У напівтемному коридорі, заставленому меблями, Зоя переступила з ноги на ногу, на мить зні-

тившись, що доводиться використовувати таку добру людину... Але тільки на мить.

— Слухай, мені вкрай потрібна твоя допомога. Твоя ж машина на ходу?

Антон кивнув.

— Я хочу виїхати з країни. Уся ця війна... Це не моє... Ну, ти розумієш. Я шукаю, хто б мене підкинув до кордону, — Зоя з надією зазирнула Антону в очі.

Саме тоді з кімнати вийшла його мати — жінка із короткими білосніжними кучериками та завжди міцно стиснутими вустами, від чого її червона помада бралася негарними складками.

— Хто там, Антончику? — поцікавилася вона неприємним скрипучим голосом, хоч прекрасно бачила гостю.

— Це Зоя, мамо. Наша сусідка.

— Гм... — вичавила стара, дивлячись на Зою з-над окулярів бляклими банькатими очима. — Для вас, отже, комендантська година не діє?

Антон скривився, засмучений негостинністю матері.

— Зоя шукає, хто б допоміг їй виїхати з країни. Стара сусідка зверхньо пхикнула.

— Ну, це вже не до нас, дівчино! — заявила вона і махнула рукою, натякаючи, щоб гостя забиралася геть.

Зоя також стиснула уста. Це було складно, бо кілька днів тому вона вколола філери.

— Мамо, не можна отак із сусідами! — обурився Антон.

— Звісно, не можна, але що поробиш...

— Коли ти хотіла їхати? — запитав Антон у Зої.

— Якнайшвидше. Мої речі вже зібрані.

Зоя ніжно поглянула на сусіда. Лагідно посмінулася. Зворушливо кліпнула віями.

— Мамо, я відвезу Зою до кордону! — різко заявив Антон, підбадьорений увагою гарної жінки.

— Ти що здурів? — верескнула мати. — До якого ще кордону?! Хай бере таксі та їде! Перевізників повно!

Зоя набрала повітря в груди, дратуючись високим інтонаціям старої.

— Перевізники тільки беруть гроші наперед, не даючи ніяких гарантій...

— А ти що думала задарма їхати?

Мати Антона рвучко поправила окуляри зморшкуватою рукою з рясними пігментними плямами.

— Мамо, звичайно, ми підвеземо Зою, вона ж наша сусідка!

Зої було шкода Антона, який в сорок років досі власні дії ототожнював з матір'ю. Їй стало неприємно, що вона виявилася причиною сварки між рідними.

— Нічого не знаю! Вона живе тут усього кілька місяців... — аргументувала тим часом стара.

— Ти соромиш мене, мамо! — образився Антон.

Він шарпав низ футболки та ображено дивився на матір. Та, своєю чергою, дивилася не на сина, а на Зою — з-над окулярів, що знову сповзли.

— Це вона повинна соромитись! Приходить до поважних людей з такими пропозиціями!

— Уже все вирішено! — пручався Антон.

— Нічого подібного! — відрубала його мати. — Нікуди ти не поїдеш!

— Поїду!

— Ти що хочеш мене в могилу звести?